

ארץ ישראל זיכרון זהות ושייכות

שם השיעור: הדילמה הגדולה

רקע למורה על היחידה

היחידה עוסקת בבירור משמעות הקשר של היחיד והעם לארץ ישראל מתוך החיים כאן והדילמות שהם יוצרים. היא בוחנת שאלות כגון: כיצד לשלב בין חיים בארץ, זיקה לאומית-יהודית מלאה, ומעורבות בתרבות העולמית; מהן המחויבויות והבחירות הנדרשות; מה המשמעות של להיות חלק מעם בארץ בעידן המודרני. התלמידים ייחשפו לדמויות, למקורות ולסיפורים ספרותיים והיסטוריים, שממחישים את הקשר לארץ ומציגים עמדות שונות ביחס לזהות משלבת, מחויבות אישית וזיקה קולקטיבית.

השאלה המניעה

האם הזיקה שלנו למקום נובעת מהקשר היסטורי, אמוני ומסורתי או מעצם מגורינו כאן בצד משפחה, חברים והקהילות המרכיבות את עמ"י ואחריות לרווחתו ושגשוגו?

מטרות היחידה

מטרות פדגוגיות:

- עידוד חשיבה ביקורתית על זהות יהודית-ישראלית
- חיבור בין טקסטים מקראיים, היסטוריים וספרותיים לבין שאלות זהות עכשוויות
- פיתוח יכולת ניתוח והבנה של דילמות חיים בארץ

מטרות תחומיות:

- מורשת והיסטוריה: חקר הקשר ההיסטורי והתרבותי בין העם לארץ
- ספרות: הבנת ייצוגים ספרותיים של אהבת הארץ וזיקה לזהות

מטרות בין-תחומיות:

- חיבור בין ידע היסטורי, תרבותי וזהותי לפעולה ערכית

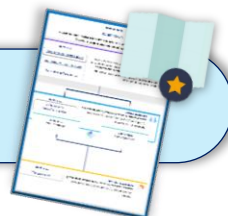
מטרות ערכיות:

- טיפוח מחויבות אישית וקהילתית
- טיפוח כבוד לזיקה הייחודית לארץ ולשונות התרבותית

מטרות מיומנויות:

- קריאה פרשנית והבנת טקסטים
- ניתוח עמדות, זיהוי קולות שונים
- כתיבה רפלקטיבית ודיאלוגית
- ניסוח טיעונים והבעת עמדה מנומקת

מפת היחידה

הדילמה הגדולה (פרשת אוגדה)

מטרות השיעור

ערכים	מיומנות	תוכן
טיפול הבנה לשונות תרבותית וזיקה ייחודית לארץ, פיתוח מחויבות אישית מתוך בחירה מודעת.	ניתוח טקסט היסטורי, השוואת עמדות, פיתוח טיעון מנומק, ניהול דיון מבדד (דיבייט)	הבנת המתח בין "מקלט לילה" (פתרון פונקציונלי-פיזי למצוקת העם) לבין הזיקה הערכית-היסטורית לארץ ישראל (מורשת וזהות).

מבנה השיעור

1 פתיחה (10 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- פרשת אוגדה (1903) - הרצל מציע את תוכנית אוגדה כ"מקלט לילה" עבור יהודי מזרח אירופה שסבלו מפוגרומים
- אוגדה על המפה
- הצגת העמדות בנושא

דרכי הוראה

הרצאה קצרה - הצגת שאלת הדילמה

האם נסכים להקים מדינה יהודית מחוץ לארץ ישראל כדי להציל יהודים מסכנה?

מיומנויות	מוקדי לימוד
ניתוח טקסט היסטורי, השוואת עמדות	הצגת המקרה: "פרשת אוגדה"

תוצר לשלב זה

העלאת השערות ראשוניות

2 גוף השיעור (10 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- פרשת אוגדה (1903) - הרצל מציע את תוכנית אוגדה כ"מקלט לילה" עבור יהודי מזרח אירופה שסבלו מפוגרומים
- אוגדה על המפה
- הצגת העמדות בנושא

דרכי הוראה

דיון במתודת "ג'יקסו" או דיבייט כיתתי בין שתי קבוצות.

שאלות לדיון כיתתי:

- אם הייתם נציגים בקונגרס הציוני ב-1903, מה הייתה ההחלטה שלכם? האם היא מבוססת על רגש והיסטוריה או על דאגה לביטחון ויום-יום?
- איך הדיון הזה משפיע על האופן שבו אנחנו רואים את המושג "בית" היום? האם מדינת ישראל צריכה להיות רק מקום בטוח (מקלט) או שהיא חייבת להיות מקום שמחובר לשורשים שלנו?
- כיצד אפשר לשלב בין שתי הגישות הללו בחינוך המודרניים?

מיומנויות	מוקדי לימוד
השוואת עמדות, פיתוח טיעון מנומק, ניהול דיון מכבד (דיבייט)	ניתוח השוואתי עמדה א' (הארץ כמרכז רוחני והיסטורי) מול עמדה ב' (הארץ כבית בטוח לעם ישראל)
תוצר לשלב זה	
מילוי טבלת טיעונים	

3 סיכום השיעור (25 דקות)

דרכי הוראה

סיכום מליאה

השלכות למציאות ימינו: האם היום אנחנו רואים בארץ ישראל "מקלט" או "מהות"? מהם ההבדלים בין פרשת אוגדה למצב בימינו?

מיומנויות	מוקדי לימוד
פיתוח מחויבות אישית מתוך בחירה מודעת	מה הכריע בסוף? (ההחלטה הציונית) השלכות למציאות ימינו: האם היום אנחנו רואים בארץ ישראל "מקלט" או "מהות"?
תוצר לשלב זה	
ניסוח טיעון אישי בכתב	

ספריית תוכן ומקורות

1. תכנית אוגנדה

2. אוגנדה על המפה – מקור התמונה

3. הרקע: הרצל מציע את תוכנית אוגנדה כ"מקלט לילה" עבור יהודי מזרח אירופה שסבלו מפוגרומים.

• **עמדה א' (הגישה ההיסטורית-דתית - מתנגדי אוגנדה):**

התבססו על הקשר ההיסטורי והדתי הבלתי ניתן לניתוק. הם טענו כי זהות יהודית משמעותית מתקיימת רק בארץ ישראל, והשתמשו במוטיב: "אם אשכחך ירושלים".

מתוך דברי יחיאל צ'לנוב בקונגרס הציוני השישי:

"במשך אלפיים שנה נשא העם היהודי בליבו את התקווה

לחזור אך ורק לארץ אבותיו. הזיקה הזו אינה עניין פונקציונלי של מציאת מקום בטוח גרידא, אלא היא נשמת אפו של העם. אם נסכים לקחת ארץ אחרת, ולו באופן זמני, אנו מנתקים את השורשים ההיסטוריים והתרבותיים שלנו. בלי ציון – אין ציונות, ובלי הזיקה ההיסטורית הזו, נאבד את זהותנו כעם".

• **עמדה ב' (תומכי אוגנדה - הגישה הפונקציונלית):** ראו בזהות הישראלית צורך בהגנה פיזית על העם לצד

המשפחה והחברים, תוך דאגה לקיום המיידי של העם.

מתוך דברי בנימין זאב הרצל בקונגרס הציוני השישי:

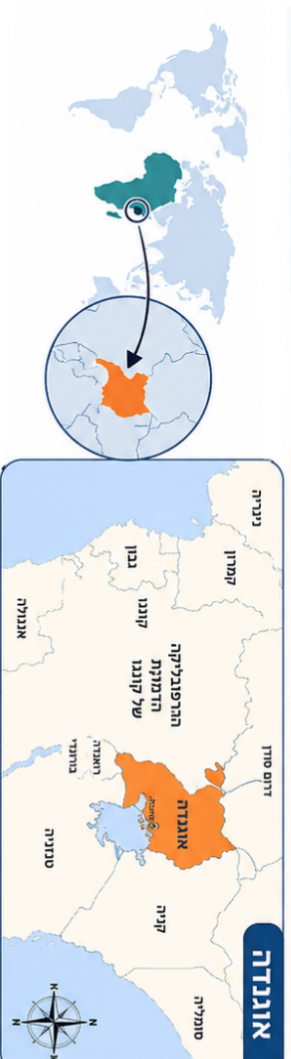
"אוגנדה אינה ציון, ואינה יכולה להיות ציון. זוהי רק התיישבות לצורכי קולוניזציה (התיישבות), אבל – וזה הדבר המרכזי – על יסוד לאומי ובהנהגה עצמית. [...] ההצעה פירושה הקמת מקלט ארעי (זמני), 'מקלט לילה', עבור אותם אחים אומללים שאין להם כעת לאן לפנות, ושעומדים בפני סכנה קיומית מיידיית במקומות שבהם הם חיים".

אמריקה הגדולה ההיסטורית-דתית מתעצב אצלנו

התבססו על הקשר ההיסטורי והדתי הבאני נעל לנעתה. הם טענו כי זהות יהודית
משמעותית מתקיימת רק כאלץ ישראל, והשתמשו במונחים: "אם אשכחך ירושלים".

מתוך דברי יחיאל צ'לנוב בקונגרס הציוני השישי:

"במשך אלפיים שנה נשא העם היהודי בליבו את התקווה לחזור אך ורק לארץ אבותינו. היזקה הזו אינה
עניין פונקציונלי של מציאת מקום בטוח גרידא, אלא היא נשמת אפו של העם. אם נסכים לקחת ארץ
אחרת, ולו באופן זמני, אנו מנתקים את השורשים ההיסטוריים והתרבותיים שלנו. בלי ציון – אין ציונות,
ובלי היזקה ההיסטורית הזו, נאבד את זהותנו כעם."

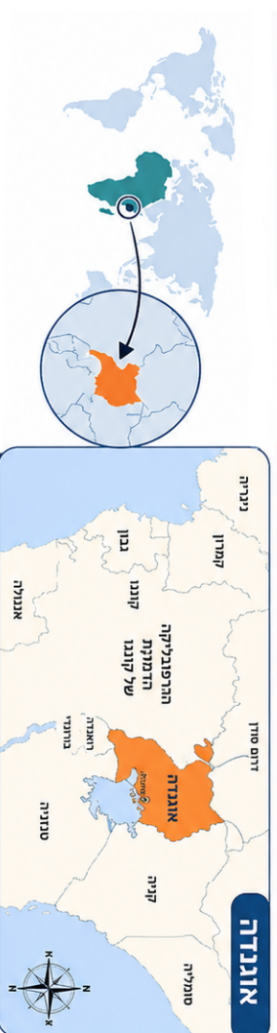
עמדה ב' הגישת הסונקציונלית נאמכי אואצרה

ראו בלחות הישראלי צורך בהגנה פזית על האספסוף והחברים,
עקד האגדה לקיום המיידי של האם.

מתוך דברי בנימין זאב בקונגרס הציוני השישי:

"אונגדה אינה ציון, ואינה יכולה להיות ציון. זוהי רק החיישובות לצורכי קולוניאליזם (החיישובות), אבל –
זוהי הדבר המרכזי – על יסוד לאומי ובהנהגה עצמית. [...] האצעה פירושה הקמת מקלט ארעי (זמני),
'מקלט לילה', עבור אותם אומללים שאין להם כעת לאן לפנות, ושעומדים בפני סכנה קיומית
מיידית במקומות שבהם הם חיים."

למדה ב' (תנאכי אוגרי)

ראו בלחות השאלות צורך בהגנה פנימית על העם לצד
האשפחה והחברים,
עקב דאגה לחייו האישי של העם.

טיעונים מרכזיים

ביסוס בטקסט / מקור

נקודות למחשבה / שאלות

למדה א' (מתנאכי אוגרי)

העבדים על הקשר ההיסטורי והדתי הפנימי נתן לנעמה.
הם טענו כי בלחות יהודית משמעותית מתקיימת רק בארץ ישראל,
והשקפה מאוחרת: "אם אשכחך ירושלים".

טיעונים מרכזיים

ביסוס בטקסט / מקור

נקודות למחשבה / שאלות